

залишається також і те, що більш, так би мовити, традиційні, навчальні курси: «Правознавство», «Комерційне право», «Фінансове право», «Банківське право» тощо, ґрунтуються виключно на базі чинного національного законодавства. При цьому, чомусь менша увага звертається на досвід, наприклад, застосування міжнародного транспортного права. За таких умов стає зрозуміло, що на сучасному етапі розвитку державотворення, демократизації суспільства та реформування економіки законодавча база перманентно поновлюється. У свою чергу це призводить до постійного внесення змін та доповнень до чинного законодавства України, знову ж таки, наприклад, про транспорт, а освітянське їхнє відображення у програмах підготовки студентів не завжди встигає за цими процесами. Відсутність законотворчої стабільності негативно впливає й на рівень підготовки фахівців у вишах. Цей висновок стосується навчання спеціалістів з управління та транспортних технологій, оскільки типові навчальні програми з цього фаху, окрім законів, у більшій мірі, базуються саме на підзаконних актах та нормативних документах Міністерства транспорту України.

У зв'язку з таким прикладним характером цієї дисципліни, подається її сутність, національні особливості та правова основа, як і деякі аспекти визначень показників економічної ефективності, якості, безпеки та стандартів транспортного обслуговування. Це має зводитись до методів доведення до студентів під час аудиторних занять особливостей оцінки діяльності транспортного комплексу і його підсистем стандартам та відхилення, що зустрічаються у практиці їх функціонування. Майбутні фахівці з вищою освітою повинні уміти визначити свою роль, як транспортного менеджера, застосувати співвимірні методики прийняття рішень за умов настання відхилень від прийнятих стандартів організації надання послуг клієнтурі транспорту.

Вважаючи, що навчальна дисципліна, яка призначена не тільки і не стільки для того, щоб з'ясувати певні науково-теоретичні істини, бо ж відповідальність конституційно ґрунтується виключно на чинних законодавчих нормах, а тому вона по своїй природі є конкретизованою, маємо намагатися сформувати у студентів конкретні професійні навички щодо співставлення фактичних правопорушень чинним законодавчим нормам та розуміння майбутньої їхньої ролі, як спеціалістів управлінського профілю у поширенні ефективних процесів впливу на порушників у сфері відповідальності транспортних підприємств.

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ВИВЧЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

О.Ю. Лінькова, канд. екон. наук, доцент

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Менеджмент як сфера людської діяльності організує різні види зайнятості щодо забезпечення людей всім необхідним для підтримки життя. З стрімким розвитком технологій та інформатизацією суспільства швидко змінюються вимоги до системи підготовки менеджерів.

Вченими Н.П. Хвесеня, М.В. Сакович досліджено розвиток викладення економічних дисциплін [1, с. 73]. П.І. Підкасистий систематизує психолого-дидактичні особливості навчання [2, с. 104]. В.М. Рогинський вивчає основи педагогічної праці [3, с. 57]. І.К. Адієс систематизує зміст управління [4, с. 254]. Г.С. Нікіфорова відокремлює психологічні аспекти менеджменту [5, с. 317]. Не дивлячись на популярність дослідження процесу навчання, залишаються не вирішеними питання оптимізація навчального процесу з менеджменту.

Мета дослідження – систематизація особливостей навчального процесу з напрямку «Менеджмент».

Постановка завдання. Дослідження особливостей вивчення менеджменту та виділення напрямків його оптимізації.

Основні елементи пізнавального процесу:

- чуттєве пізнання (відчуття, сприйняття, уява) – створення образів предметів та явищ;
- раціональне пізнання (діяльність мислення: абстрактне (узагальнене відображення дійсності), логічне (послідовне виявлення логічних помилок).

Структурні елементи пізнання: розуміння (пояснення сутності об'єкта); судження; умовивід.

Призначення учбової діяльності за напрямом «Менеджмент»:

- засвоєння накопичених знань, досвіду з менеджменту;
- удосконалення знань, вмінь, навичок з менеджменту.

Сократ зазначав: народження думки учня залежить від організованого вчителем діалогу.

Завдання вчителя: конструювання освітніх технологій; удосконалення систем діагностики.

Е. Мейман (німецький педагог) сформував закони освітнього процесу: розвиток індивідууму визначається природними задатками; раніше за все завжди розвиваються ті функції, які найбільш важливі для життя; духовний і фізичний розвиток відбувається нерівномірно.

Закони навчання: взаємозв'язок навчання, виховання та розвитку; цілісність освітнього процесу; обумовленість результатів навчання характером освітньої діяльності; взаємозв'язок творчої самореалізації студента і освітнього середовища; соціальна обумовленість цілей, змісту, форм та методів навчання.

Основні принципи навчання: зв'язок теорії з практикою; научність; наочність; доступність; активність; систематичність; послідовність; міцність; свідомість.

Методика – це взаємозв'язок освітніх технологій (це методи, засоби впливу педагога на студентів). За ступенем участі студента в педагогічному процесі розділяють методи навчання: академічний (передача знань від викладача до студента); активний (використання принципів і процесів до нових ситуацій); інтерактивний (ефективна взаємодія в команді).

Рівні освітніх цілей за Б. Блумом: знання; розуміння; використання; аналіз; синтез; оцінка.

Методика викладання менеджменту досліджує сукупність взаємозв'язків засобів, методів, форм навчання менеджменту.

Особливості методики викладання менеджменту:

- навчання тісно зв'язано з сучасною практикою менеджменту, що дозволяє доповнювати теорію, вводити нові поняття, знаходити нові закони і принципи;
- системне залучення даних статистики – відтворює загальне бачення господарчої системи в країні.

Критерій успішності роботи викладача з менеджменту – знання, вміння та навички студента (реалізація студентами професійних цілей), які залежать від ступеню залучення студента до педагогічного процесу. Умовами для успіху вивчення менеджменту є: соціальне спілкування та розвиток інтелектуальних навичок.

Основні парадигми навчання залежать від ролі викладача і студента:

- авторитарна (роль викладача передати інформацію, а студента сприйняти її);
- особистісно орієнтована (розвиток пізнавального інтересу в студента його природних здібностей, зміст навчання визначається інтересам студентів). Роль викладача: тренер, який організує командну роботу, розробник і організатор командної гри.

Оцінка результату навчання повинна проходити незалежно від розробника навчального середовища. Успіх процесу навчання це індивідуальне досягнення.

В процесі навчання необхідно розвивати всі особисті якості студента:

- пізнавальні: інтелектуальні, фізіологічні;
- творчі: образність мислення, ініціативність;
- організаторські: досягнення мети, організація роботи інших.

Основні форми навчальних занять:

- лекції необхідні для: допомоги у засвоєнні базових проблем курсу, оволодіння методами наукового пізнання, пропозиції нових досягнень науки; надання цільного уявлення про предмет; показу взаємозв'язку з іншими предметами;
- семінари забезпечують створення особистих освітніх продуктів завдяки пошуковій діяльності при вирішенні завдань, висловлюванню думок, навчанню стандартним процедурам;
- лабораторні;
- курсове та дипломне проектування.

Найкращі методи при вивченні менеджменту для активізації студента, розвитку його самостійного мислення та аналітичних здібностей:

- моделювання;
- дослідження;
- робота в малих групах.

Моделювання – це пізнання, яке дозволяє в схематичній формі уявити практичні ситуації.

Основна перевага моделювання – це щільний зв'язок з реальністю та максимально можливе відтворення реального об'єкту, що надає навчанню різноманіття. В менеджменті моделюється поведінка менеджера та підлеглих, власників бізнесу та менеджерів, бізнесу та провідних конкурентів, підприємства та органів державної влади та інше. Недоліком моделювання є спрощене уявлення про реальність.

Дослідження – це пізнання за допомогою аналізу, синтезу, узагальнення, рішень, цінностей. Дослідження реалізується шляхом створення проблемних ситуацій (випадкових, конфліктних, спростовуючих, вибору правильного рішення).

Використання дослідження надає можливість:

- залучення більш високих рівнів мислення (систематизації, узагальнення, оцінки явищ);
- поважного ставлення до фактів;
- вирішувати проблеми;
- самостійного міркування.

Робота в малих групах за різними моделями (рольові групи, конкурентні команди) – це спосіб навчання при якому студенти самостійно несуть відповідальність за результати освітнього процесу. Робота в малих групах формує колектив та позитивне ставлення членів колективу один до одного. Основні теорії, які доводять ефективність роботи в малих групах: когнітивно-розвиваюча; спору; соціальної взаємозалежності; культурно-історичну; динамічного цілого; біхевіористська. Умови для ефективного навчання в малих групах: створення умов позитивної взаємозалежності; розвиток між особистих навичок; особиста відповідальність за вивчення матеріалу кожного з членів групи; надання можливості самостійної оцінки результатів роботи в групі.

Результати роботи викладача визначаються рівнем цілей, які він ставить перед заняттям, налагодженим зворотнім зв'язком та його небайдужістю до студента.

Напрямки для проведення подальших досліджень: складення графіку та оновлення змісту практичної підготовки менеджерів.

Перелік посилань:

1. Хвесеня Н.Н. Методика преподавания экономических дисциплин: учебно-методический комплекс / Н. П. Хвесеня, М. В. Сакович. – Минск : БГУ, 2006. – 116 с.
2. Підкасистый П. И. Психолого-дидактический справочник преподавателей высшей школы / П. И. Підкасистый, Л. М. Фридман, М. Г. Гарунов М. : Педагогическое общество России, 1999.
3. Рогинский В. М. Азбука педагогического труда / В. М. Рогинский. М. : Высшая школа, 1990.
4. Адизес И.К. Управление изменениями / И.К. Адизес. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2014. – 368 с.
5. Позитивная психология менеджмента / под ред. Г.С. Никифоровой. – М. : Проект, 2017. – 367 с.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПРИРОДНО-РЕСУРСНИМИ АКТИВАМИ У ПРОСТОРІ СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЖАВИ

***В.В. Микитенко**, д-р екон. наук, професор
ДУ «Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку НАН України», м. Київ*

У сучасних умовах господарювання, коли система державного управління вже не здатна за існуючих технологій і методів впливати на забезпечення збалансованості функціонування національного господарства, у цілому, та суб'єктів господарювання, зокрема, нагальним завданням для вищої школи – є посилення й поглиблення підготовки фахівців і професіоналів, діяльність яких і буде визначати динамічність функціонування не лише певної виробничо-економічної системи, а й кожного виду економічної діяльності, загалом. Пріоритетом у цій площині є обґрунтований вибір засобів і методів управління, формування та реалізація адекватних реальним процесам технологій цілеорієнтованого впливу на суспільне відтворення. У тому числі, вказане стосується й процесів освоєння, нарощення та трансформації природно-ресурсних потенціалів держави.

У цій відповідності, керівники будь-якого рівня повинні зважати на те, що посилення нестабільності у зовнішньому середовищі, неефективність державного регулювання та некерованості соціально-економічними процесами, обумовлюють непослідовність і безсистемність у здійсненні еколого-економічних реформ у контексті забезпечення переходу держави та її регіонів до сталого розвитку. При цьому, не визначеними, з точки зору світоглядно-методологічного, теоретичного та науково-практичного осмислення, залишаються:

- потенційно-факторні детермінанти матеріальної, соціальної, факторної та системно-універсальної природи;
- вихідні положення теорії управління розвитком стратегічного потенціалу; в) принципи ієрархічності побудови архітектури системи стратегічного потенціалу та вибору пріоритетного складу її елементарних компонент.